

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: мр Марина Јуришић

Тема: СИНТАКСА ПАДЕЖА У ГОВОРУ ГОРЊЕ ПЧИЊЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<ol style="list-style-type: none">1. Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације именовало је Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду на седници одржаној 9. јула 2012. године.2. Састав комисије: др Мато Пижурица, ред. проф. у пензији (ментор), за ужу научну област Српски језик и лингвистика, др Слободан Павловић, ванр. проф. за ужу научну област Српски језик и лингвистика (изабран у звање 2009. г.), др Слободан Реметић, ред. проф. за ужу научну област Српски језик и лингвистика, Филозофски факултет у Нишу, редовни члан АНУРС-а, др Софија Милорадовић, ред. проф. за ужу научну област Српски језик и лингвистика, Филозофски факултет у Нишу (изабрана у звање 2012).
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">1. Име, име једног родитеља, презиме: Марина (Стојан) Јуришић.2. Датум рођења, општина, република: 28. 12. 1971. г., Лесковац, Србија.3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Магистарску тезу, под насловом <i>Морфолошке одлике говора Горње Пчиње</i>, одбранила је 14. новембра 2000. г. на Филозофском факултету у Новом Саду .4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Филологија.
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: СИНТАКСА ПАДЕЖА У ГОВОРУ ГОРЊЕ ПЧИЊЕ.

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Рукопис мр Марине Јуришић *Синтакса надежа у говору Горње Пчиње* има 235 страна компјутерског слога. Теза је подељена у четири поглавља (основна систематизација је извршена према падежним облицима, наравно у овој зони редукованим): *Номинатив, Датив, Општи падеж* и *Вокатив*, с тим што започиње *Кључним документацијским информацијама* и *Апстрактном* (оба ова дела дата су најпре на српском а потом на енглеском језику), затим *Уводним напоменама*, а завршава се – *Закључним напоменама, Текстовима, Цитираном литературом, Скраћеницама* и *Регистром аналитичких конструкција (предлог + ОП)*. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ (3-9). НОМИНАТИВ (10-23). ДАТИВ (24-41). ОПШТИ ПАДЕЖ (42-191): *Спацијалност* (43-103), Индирективност (45-66), Аблативност (66-74), Перлативност (74-81), Адлативност (81-101), Сложени предлози са *дно, сред(а)* и *вр* (101-103); *Темпоралност* (103-142): Темпорална локализација (104-127), Симултаност (104-120), Антериорност (120-123), Постериорност (123-126), Јукстериорност (126-127), Темпорална квантификација (127-142), Лонгитудалност (127-135), Терминативност (135-137), Ингресивност (137-139), Фреквентивност (139-142), Квалификативност (142-160); *Инструментативност* (143-153); *Медијативност* (153-155); *Комитативност* (155-158); *Критериј* (158-159); *Дистрибутивност* (159); *Компаративност* (159-160); *Каузалност* (160-168): Ефектор (161-164), Стимулатор (164-165), Иницијализатор (165-168); *Интенционалност* (168-175); *Кондиционалност* (175-176); *Концесивност* (176-177); *Посесивност* (177-184); *Спецификативност* (184-189) : Карактеристична појединост (185-186), фабрикатив (186-187), Димензив (187), Дестинатив (188), Мовенс (189), Компаративност (189); *Нагомилавање предлога* (190-191). ВОКАТИВ (192-1195). ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ (196-206). ТЕКСТОВИ (207-222). ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА (223-229). СКРАЋЕНИЦЕ (230). РЕГИСТАР АНАЛИТИЧКИХ КОНСТРУКЦИЈА (предлог + ОП) 231-235.

У текст Уводних напомена укомпонована је карта испитиваног подручја са убележеним пунктовима из којих је сабрана дијалекатска грађа. Закључне напомене имају три табеларна прегледа предлога са спецификацијом значења.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У *Уводним напоменама* дате су укратко географске, историјско-етнографске и демографске информације о испитиваном подручју. Иза тога следе, у назнакама, обавештења о досадашњим испитивањима горњопчињског говора (у чему је управо допринос М. Јуришић најзначајнији; све раније информације о овом говору су фрагментарне и успутне) и о корпусу на којем је расправа заснована. Мислимо да је о обиму и карактеру грађе могло да се каже још понешто, као на пример о специфичностима дијалектолошких синтаксичких истраживања (нпр. опсежнији везани текст, ограничене могућности служења упитником и сл.). Оно што је сажето дато на завршним двама-трима странама могло би се квалификовати методолошким поставкама њене тезе. Мр Марина Јуришић у проучавању синтаксе падежа конкретног говора – будући да се ради о говору који је захваћен балканизацијом – прихвата став Зузане Тополињске, која „схватање падежа подиже са морфолошког на морфосинтаксички ниво“ и „не оставља место за појам *casus generalis*, ваћ сматра да се ради „једноставно о синкретичком именичком облику који ступа у различите односе.“ Из овог је проистекла основна структура ове докторске тезе, конкретизована семантичким приступом који је ‘најрадикалније’ примењен у синтаксичким радовима Слободана Павловића. Показаће се, у обради појединих аспеката, да јој је драгоцен и незаобилазан ослонац била *Синтакса савременог српског језика: проста реченица* у редакцији Милке Ивић (аутори су углавном из њене Новосадске лингвистичке школе), потом радови других синтаксичара, углавном из истог круга, и (такође често цитирана) књига Софије Милорадовић *Употреба падежних облика у говору Параћинског Поморавља*.

Синтаксичке функције *н о м и н а т и в а* (10-23) проширене су због осиромашеног инвентара падежних форми. Та чињеница је од кандидата захтевала најпре прибирање богате грађе, а потом идентификацију, поред његових очекиваних позиција, и продор у поље употреба других падежа, генитива најчешће, и напokon – синтаксичко-семантичку интерпретацију запажених појава. М. Јуришић је том изазову зналачки одговорила. Једва да се нађе понека појединост која би захтевала прецизирање „дубинске“ функције (као нпр. на стр. 23 када говори о експресивној употреби номинатива у којој се вероватно крије номинативна беспредикатска реченица).

Облике *д а т и в а* у горњопчињском говору чувају само заменице. Овде је дат пуни инвентар њихових сачуваних форми, мада се ради о морфолошким датостима, јер се разлози њихове отпорности на балканизацију углавном могу објаснити синтаксичко-семантичким околностима. Једини приговор, који се тиче заиста само појединости, могао би се свести на потребу експлицитнијег раздвајања два конкурентска синтаксичка средства: датива и конструкције *на + општи падеж* „у исказима у којима глаголска радња значи неки облик вербалног обраћања“ (т. 2.3.3.5).

Централно поглавље је насловљено *О п ш т и п а д е ж* (42-191). Тежиште је очекивано на означавању *простора* (спацијалност) и *времена* (темпоралност). Месна значења су разложена према директивним параметрима, а унутар њих су остала видљивије неиздвојена значења према позиционим параметрима, што се могло постићи увођењем нових (пот)параграфа и/или прецизним насловљавањима. Обележавање времена, једноставније за обраду, „с обзиром на то да време доживљавамо једнодимензијално“ – систематизовано је у две целине: *темпоралну локализацију* и *темпоралну квантификацију*. Остала семантичко-синтаксичка поља обрађена су фрагментарно, односно онолико колико је пружио корпус. *Једина стварна замерка*: изостала је анализа објекатске функције.

У обради в о к а т и в а (192-195) уздржано закључује (обазривост је заснована на чињеници да не располаже обимнијом грађом) да се номинатив ретко појављује у функцији вокатива, што би можда могла да буде дискриминанта према косовско-ресавским говорима.

У З а к љ у ч н и м н а п о м е н а м а (196-206) спретно су презентовани резултати изведене анализе. Обележавање просторних односа према директивним параметрима приказано је и у табеларном прегледу предлога, као и, у одвојеним табелама, темпорална локализација и темпорална квантификација.

Потпун преглед, као увид у инвентар, репартицију и функцију аналитичких конструкција *предлог + општи падеж* пружа регистар, приложен на крају рукописа, драгоцен за (с)налажења и поређења (како у оквирима самог рукописа, тако и у тражењима релација према другим говорима), без обзира на примењени метод синтаксичких истраживања,.

Списак литературе је опсежан, на српском језику извесно оптималан, али што се тиче шире славистичке лингвистичке продукције, могао би бити у неким сегментима допуњен, односно приликом обраде помно консултован.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији :

Из синтаксе падежа говора Горње Пчиње мр Марина Јуришић објавила је два прилога: (1) *Номинатив у говору Горње Пчиње*, Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, Косовска Митровица, с. 201-217; (2) *Просторна значења аналитичких конструкција са предлогом по у говору Горње Пчиње*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, књ., LIV/2, Нови Сад, с. 199-206. Једнако је важан и рад *Неколико напомена о унутрашњим диференцијацијама пчињског говора*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, књ. L, Нови Сад, 2007, 377-382. Она је иначе објавила више запажених прилога из дијалектологије који имају за предмет проучавања углавном исти говор, с друкчијом тематиком, али су они добра припрема и за обављена синтаксичка истраживања (добро упућивање у карактер говора, прибирање опсежније и разноврсније грађе и сл.): *Систем личних заменица у јужном појасу призренско-јужноморавских говора*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, књ. XLVIII/1-2, Нови Сад, 2005, 299-318, *Неке акценатске занимљивости из пчињских села*, Шездесет година Института за српски језик САНУ, Зборник радова II, Београд, 2007, 87-95, *Говор Горње Пчиње. Гласови и облици*. Монографије 6, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2009, 1-324, *Друго лице множине аориста у говору Горње Пчиње*, Годишњак за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Нишу, Година XXII, бр 9, Ниш, 2009, 179-183.

<p>VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>Мр Марина Јуришић се смело одлучила да обради <i>Синтаксу надежа у говору Горње Пчиње</i>, иначе високобалканизованом, применом најмодернијих семантичко-синтаксичких поступака, какви су се у нас одомаћили тек у последњим деценијама у проучавању савременог српског језика; у проучавању дијалекатске синтаксе пак и у овом периоду само изузетно и ограничено радикално. На основу снимљене грађе из једанаест села, очигледно поуздано бележене (ранијим радовима за тај посао се квалификовала) – она је савесно и зналачки одговорила постављеном циљу. Релативно богату грађу је коректно анализирао, систематизовала и основано просуђивала. Синтаксичка анализа падежних конструкција је изведена са добрим осећањем за танане семантичке нијансе. Оцене, углавном врло позитивне, уз понеку мање-више ситну примедбу, Комисија је давала у претходном приказу, према областима.</p>
<p>VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>НАПОМЕНА</p> <p>Комисија има врло позитивно мишљење о томе како је мр Марина Јуришић обавила постављени циљ – од формирања корпуса до комплексне семантичко-синтаксичке обраде и презентовања резултата истраживања.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p>
<p>1. Дисертација је урађена, што се основног циља истраживања тиче, према образложењу које је мр Марина Јуришић поднела приликом пријављивања теме докторске дисертације. У методолошком смислу пак она је далеко смелије приступила његовој реализацији, и у томе је у потпуности успела.</p>
<p>2. Дисертација садржи све битне елементе које оваква врста научног напора подразумева.</p>
<p>3. Дисертација има за предмет истраживања дијалекатски простор који у области синтаксе није проучаван, у другим областима само фрагментарно, уз напомену да су најважнији резултати и у тим областима такође резултат труда истог аутора. Примењени метод у проучавању синтаксе падежа једног високобалканизованог говора такође је у много чему нов, што се наравно може подвести под квалификацију – оригиналност и допринос науци.</p>
<p>4. Битних недостатака дисертација нема. На понеки недостатак, углавном ситнији, па на изврстан начин и очекиван, с обзиром на донекле смео (и успешно примењен) избор метода у проучавању дијалекатске синтаксе падежа, Комисија је конкретно указивала у напред датој анализи по областима.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p> <p>На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да се докторска дисертација мр Марине Јуришић, под насловом <i>Синтакса надежа у говору Горње Пчиње</i>, прихвати и кандидату одобри одбрана.</p>
<p>-</p>

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Нови Сад – Београд

3. октобар 2012. г..

1. _____

(проф. др Мато Пижурца)

2. _____

(проф. др Слободан Павловић)

3. _____

(проф. др Слободан Реметић)

4. _____

(проф. др Софија Милорадовић)